

บทที่ 5

ส่วนประกอบของรายได้ประชาชาติ

บทนำ

จากการคำนวณหาตัวเลขรายได้ประชาชาติด้านรายจ่าย เราสามารถผลิตภัณฑ์รวมประชาชาติจากการรายจ่ายของบุคคลรายจ่ายของรัฐบาล และการค้าต่างประเทศซึ่งเป็นส่วนประกอบของรายได้ประชาชาติที่เรารอจะเขียนเป็นรูปสมการได้ ดังนี้

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

Y = รายได้ประชาชาติ

C = ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของเอกชน (Consumption Expenditures)

I = ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเอกชน (Investment Expenditures)

G = การใช้จ่ายของรัฐบาล (Government Expenditures)

(X - M) = การส่งออกสุทธิ (Net exports), X = Export (มูลค่าส่งออก), M = Import (มูลค่านำเข้า)

ส่วนประกอบของรายได้ประชาชาติทั้ง 4 นี้ จะเป็นสิ่งที่กำหนดรายได้ประชาชาติให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงหรือต่ำลง ตัวอย่างเช่น นาย ก. ถูกเงินจากธนาคารมาตั้งโรงงานผลิตปลากระป่อง 1 ล้านบาท ในการนี้นาย ก. จะต้องจ้างคนงานมาช่วย 100 คน จะต้องซื้อปลามาใช้เป็นวัตถุติดบันละ 100 กิโลกรัม การลงทุนของนาย ก. เป็นผลให้คนมีงานทำเพิ่มขึ้น 100 คน ชาวประมงสามารถขายปลาได้มากขึ้นวันละ 100 กิโลกรัม ชาวบ้านมีปลากระป่องบริโภคเพิ่มขึ้น ธนาคารก็จะได้รับดอกเบี้ยเงินกู้จากนาย ก. เมื่อคนงานและชาวประมงมีรายได้ก็จะใช้จ่ายเงินออกไป ทำให้เกิดความต้องการในสินค้าต่าง ๆ และการจ้างงานเพิ่มขึ้นเป็นทอด ๆ และในที่สุดรายได้ประชาชาติในรูปของค่าเช่า ดอกเบี้ย ค่าจ้าง และผลกำไรก็จะสูงขึ้น เป็นต้น

เราจึงพอสรุปได้ว่า เมื่อส่วนประกอบของรายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงไป จะเป็นผลทำให้รายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงด้วย

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย รัฐบาลจะวางแผนโดยตั้งเป้าหมายที่จะทำให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้นในแต่ละปี อย่างเช่น แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ของไทยที่ได้กำหนดในแผนให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้นในอัตรามากกว่าร้อยละ 5 ต่อปี เป็นต้น เมื่อวางแผนไว้แล้ว ขั้นต่อไปสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะดำเนินการจัดเก็บตัวเลขรายได้ประชาชาติในแต่ละปี และรัฐบาลจะพยายามส่งเสริมตัวประกอบของรายได้ประชาชาติต่อตัวให้มีค่าสูงขึ้น เช่น รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้มีการลงทุนมากขึ้น (1) รัฐบาลพยายามใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน (G) ออกมากให้มากขึ้น พยายามส่งเสริมการส่งสินค้าออก (X) ให้มากขึ้น เพื่อให้เศรษฐกิจขยายขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นต้น

ในบทนี้นักศึกษาจะได้ทำความเข้าใจส่วนประกอบของรายได้ประชาชาติทั้ง 4 ตามหัวข้อดังต่อไปนี้-

1. การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค
2. การใช้จ่ายเพื่อการลงทุน
3. การใช้จ่ายของรัฐบาล
4. การส่งออกสุทธิ

วัตถุประสงค์

1. อธิบายพั้นฐานการบริโภค ความเกี่ยวพันระหว่างการบริโภคและการออม ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้ประชาชาติได้
2. อธิบายลักษณะของการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนและความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนกับรายได้ประชาชาติได้
3. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล การใช้จ่ายของรัฐบาลกับรายได้ประชาชาติได้
4. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการนำสินค้าเข้า การส่งสินค้าออกกับรายได้ประชาชาติได้

1. การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (Consumption Expenditure)

การบริโภคในทางเศรษฐศาสตร์หมายถึงการกินหรือใช้สินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยตรง เช่น เราย้ายเงินเป็นค่าอาหารกลางวัน เป็นค่ารถประจำทาง ไปทำธุรกิจ เป็นค่าบริการของช่างตัดผม เป็นค่าบริการตรวจรักษาของแพทย์ เป็นต้น ทุกคน มีฐานะเป็นผู้บริโภคด้วยกันทั้งสิ้น แม้เราจะเป็นนักศึกษาอย่างไม่มีรายได้ แต่เรายังต้องการเสื้อผ้า แต่งไปมหาวิทยาลัย ผอมยาวยังต้องตัด หัวก็ต้องรับประทานข้าว เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ ได้เป็นปกติสุข เมื่อเราทำงานมีรายได้ก็จะมีเงินใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากขึ้น และเมื่อนำเอา รายจ่ายเพื่อการบริโภคของทุกคนรวมกัน เราจะได้ระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของคน ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นรายจ่ายที่ใหญ่ที่สุดประมาณ 2 ใน 3 ของรายจ่ายทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ ของประเทศ

เมื่อประชาชนมีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมากขึ้น จะทำให้ความต้องการ (อุปสงค์) ในสินค้าและบริการสูงขึ้น จึงใจให้ผู้ผลิตสนใจลงทุนขยายการผลิตมากขึ้น เพราะคาดว่าสินค้า ที่ผลิตจะได้ขายดีมีคนต้องการมาก เมื่อมีการลงทุนเพิ่ม มีการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น มีการใช้ที่ดิน ใช้แรงงาน ใช้เงินทุนมากขึ้น ซึ่งจะมีผลให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น อย่างเช่น รัฐบาลไทยจ่ายเงินสร้างงานในชนบท เป็นผลให้คนในชนบทมีงานทำ มีรายได้สูงขึ้น และมี ความต้องการใช้จ่ายการบริโภคมากขึ้น ทำให้สินค้าที่ขาดแคลนที่ขาดแคลน ทำ เช่น สินค้า ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย วิทยุ ฯลฯ สินค้าเหล่านี้จะขายดีขึ้น จึงใจให้ผู้ผลิตลงทุนขยายการผลิตสินค้าสนอง ความต้องการเพิ่มขึ้น และเมื่อมีการลงทุนใช้ปัจจัยการผลิต บรรดาเจ้าของปัจจัยการผลิตก็จะ มีรายได้เพิ่มขึ้น คนมีงานทำมากขึ้นซึ่งจะมีผลให้สุดคือประเทศไทยรายได้ประชาชาติสูงขึ้น

ตามทฤษฎีการจ้างงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา (The General Theory of Employment, Interest, and Money) ของเคนเนส (J.M. Keynes) ได้เสนอแนวความคิดว่า รายได้ประชาชาตินั้น อาจเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้เสมอตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ในระยะที่ประเทศมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic activity) สูง มีการนำเอาทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิต (factors of production) ไปทำการผลิต จนกระทั่งมีระดับการจ้างงานเต็ม (full employment) เกิดขึ้นแล้ว รายได้ประชาชาติก็ย่อมสูงขึ้น ในทางตรงข้าม หากเป็นระยะที่ประเทศมีการผลิตตกต่ำ ปัจจัยการผลิตบางส่วนถูกทิ้งไว้ไม่ใช้งานเกิดภาวะว่างงาน (unemployment) เกิดขึ้น รายได้ประชาชาติ ย่อมตกต่ำลง ทั้งนี้ก็เพราะระดับรายได้ประชาชาติกับระดับการจ้างงานนั้นมีความสัมพันธ์ กันอย่างใกล้ชิด เ肯เนสจึงเห็นว่า จะต้องให้มีรายได้ประชาชาติอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งจะสามารถ

รักษาระดับการจ้างงาน (level of employment) ให้อยู่ในระดับเดิม ให้มีการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตอย่างเต็มที่จนมีการจ้างงานเต็ม หากรายได้ประชาชาติอยู่ในระดับต่ำกว่านี้แล้ว จะเกิดปัญหาการว่างงาน ประเทศชาติจะประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (depression) นักเศรษฐศาสตร์ปัจจุบันจึงเห็นพ้องต้องกันว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ระดับรายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลง ก็คือการลงทุน (Investment) เพราะเมื่อมีการลงทุนขยายการผลิตสูงขึ้น มีการใช้ปัจจัยการผลิต และการจ้างงานสูงขึ้น ในที่สุดรายได้ประชาชาติก็จะสูงขึ้น ในทางตรงข้าม ถ้าหากการลงทุนลดลงทำให้การผลิตหดตัว ในที่สุดรายได้จะลดต่ำลง จึงเห็นได้ว่า การเคลื่อนไหวขึ้นลงของรายได้ประชาชาติเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจากการลงทุน (I) การอุปโภคบริโภค (C) การใช้จ่ายของรัฐบาล (G) และมูลค่าส่งออกสุทธิ (X – M) ซึ่งรวมกันเป็นอุปสงค์รวม (Aggregate demand)

การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (Consumption Expenditures หรือ C) การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภครวมของคนทั้งประเทศ (aggregate consumption) นับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการกำหนดระดับอุปสงค์รวม

ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสินค้าและบริการของประชาชนแบ่งออกได้ ดังนี้

1. สินค้าประเภทถาวร (durable goods) ได้แก่ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคสินค้าที่มีอายุการใช้งานนาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เพอร์นิเชอร์ เป็นต้น
2. สินค้าประเภทไม่ถาวร (nondurable goods) ได้แก่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าในชีวิตประจำวัน เช่น การบริโภคอาหาร เป็นต้น
3. บริการ (Services) ได้แก่ค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการต่าง ๆ เช่น การซ่อมภาพยนต์ เป็นต้น

เมื่อประชาชนมีการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคสูงขึ้น ระดับอุปสงค์รวมสูงขึ้น จึงให้มีการลงทุนขยายตัว มีการใช้ปัจจัยการผลิตและการจ้างงานมากขึ้น ซึ่งจะมีผลให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น ส่วนปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายเพื่อการบริโภครวมของคนทั้งประเทศ ได้แก่ ระดับรายได้ของครัวเรือน ความยากง่ายของการใช้เครดิต การคาดคะเนเกี่ยวกับราคาและรายได้ในอนาคต³

³Richard G. Lipsey & Peter O. Steiner. **Economics**. Third Edition. (New York : Harper & Row, Publishers, 1972). p.503.

$$C \uparrow \rightarrow \text{aggregate demand} \uparrow \rightarrow I \uparrow \rightarrow Y \uparrow$$

C = consumption expenditures

I = Investment

Y = National Income

ก. พังก์ชั่นการบริโภค (Consumption Function)

การที่ประชาชนส่วนรวมจะใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคมากน้อยเพียงใดยอมเป็นไปตามพฤติกรรมของผู้บริโภค (consumer's behavior) ซึ่งอาจพิจารณาได้จากพังก์ชั่นการบริโภค (Consumption Function) ดังนี้ :-

$$C = a + bY_d$$

C = ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค

a = การใช้จ่ายบริโภคขณะที่รายได้เท่ากับศูนย์เป็น Autonomous ซึ่งไม่ขึ้นกับรายได้ (มนุษย์เกิดมาต้องบริโภค แม้ขณะยังมิได้มีรายได้หรือการออมยังเท่ากับศูนย์)

b = ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย (Marginal Propensity to Consume หรือที่เรียกว่า η ว่า MPC)

Y_d = Disposable Income

จะเห็นว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนทั้งประเทศขึ้นอยู่กับ a , b และ y และปัจจัยสำคัญที่กำหนดให้การบริโภคสูงหรือต่ำก็คือรายได้ ในที่นี้หมายถึงรายได้สุทธิ ส่วนบุคคล (Disposable Income) ซึ่งพัฒนาการภายในประเทศจะนำไป จับจ่ายใช้สอยได้จริง

$$C = f(Y_d)$$

Y_d = Disposable Income

f = Function (ความสัมพันธ์ของตัวแปรตามที่มีต่อตัวแปรอิสระ)

ถ้าสมมติให้ปัจจัยอื่นที่กำหนดการบริโภคคงที่แล้ว จะเห็นได้ว่าการบริโภค มีความสัมพันธ์กับรายได้โดยตรง กล่าวคือ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะสูงขึ้น แต่ถ้ารายได้น้อยลง การบริโภคก็จะต่ำลงด้วย

ตามปกติผู้บริโภคจำเป็นต้องมีรายได้อย่างน้อยจำนวนหนึ่งใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพื่อยังชีพ และถ้ามีรายได้สูงขึ้นก็จะจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น แล้วจะเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลือก็จะเก็บออม (Saving หรือใช้ด้วยอ่าว S) ไว้ ซึ่งเขียนในรูปสมการได้ดังนี้ :-

$$Y = C + S$$

$$S = Y - C$$

$$S = f(Y_d)$$

ฟังก์ชันการออม (Saving Function)*

เงินออม (S) จึงเป็นผลต่างระหว่างรายได้ (Y) กับค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (C) และการออมกับรายได้สุทธิของบุคคลจะสัมพันธ์กันเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น บุคคลก็จะสามารถเก็บออมได้มากขึ้น และเมื่อรายได้ลดลง การออมก็ลดน้อยลงด้วย ซึ่งจะสังเกตได้ตามตารางต่อไปนี้ :-

รายได้ (Y_d)	การออมสุทธิ (S)	การบริโภค (C)
400	-34	434
600	-22	622
800	0	800
1,000	+30	970
1,200	+80	1,120
1,400	+152	1,248
1,600	+234	1,366
1,800	+328	1,472
2,000	+430	1,570

$$*S = Y_d - C$$

$$C = a + bY_d$$

$$S = Y_d - a - bY_d$$

$$= -a + b(1-b)Y_d$$

ตามนี้จะเห็นได้ว่า กลุ่มที่มีรายได้เดือนละ 800 บาท จะไม่มีการออมเลย เพราะต้องใช้จ่ายเพื่อการบริโภคไปทั้งหมด ถ้ามีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 800 บาท เช่น เดือนละ 600 บาท การออมจะติดลบ กล่าวคือ มีรายได้เพียง 600 บาท แต่ต้องใช้จ่ายบริโภค 622 บาท ส่วนที่ขาดจึงต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายบ้างซึ่ง ต่อเมื่อมีรายได้สูงกว่าเดือนละ 800 บาทขึ้นไปจึงจะสามารถทำการออมซึ่งจะสูงขึ้นเมื่อมีรายได้สูงขึ้น

๙. ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคและการออม (Propensity to Consume and Save) ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการออมซึ่งสัมพันธ์กับรายได้นั้น นักเศรษฐศาสตร์สนใจทราบทั้งอัตราความโน้มเอียงในการบริโภคและการออมทั้งหมด กับส่วนที่เพิ่มขึ้น (marginal) ดังนี้ :-

(1) ความโน้มเอียงเฉลี่ยที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภค (Average Propensity to Consume หรือ APC) หมายถึงแนวโน้มที่ประชาชนจะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจากเงินรายได้ที่มีอยู่ในแต่ละระดับ⁴

$$APC = \frac{C}{Y}$$

(2) ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย (Marginal Propensity to Consume หรือ MPC) หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการใช้จ่ายบริโภค ว่า เมื่อคนรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยแล้ว การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคจะเปลี่ยนแปลงสักเท่าไร ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างการเปลี่ยนแปลงของการใช้จ่ายในการบริโภค กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้

$$MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$$

C = การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง

Y = รายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง

⁴ Campbell R. McComell. **Economics**. Fourth Edition. (New York : McGraw-Hill Book Company 1969), p.225.

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายบริโภคและรายได้ในระดับต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคกับรายได้ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น อาจพิจารณาได้ตามตารางดังต่อไปนี้ :-

ตารางแสดงรายได้และการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค

(หน่วย : ล้านบาท)

	(1) รายได้ Y	(2) รายได้ที่เพิ่มขึ้น Y	(3) การใช้จ่ายอุปโภค C	(4) การใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น C	(5) APC $\frac{C}{Y}$	(6) MPC $\frac{\Delta C}{\Delta Y}$	(7) MPS $\frac{\Delta S}{\Delta Y}$
1.	1,000	—	800	—	0.8	—	—
2.	2,000	1,000	1,550	750	0.77	0.75	0.25
3.	3,000	1,000	2,250	700	0.77	0.7	0.3
4.	4,000	1,000	2,850	600	0.75	0.6	0.4
5.	5,000	1,000	3,350	500	0.67	0.5	0.5
6.	6,000	1,000	3,750	400	0.62	0.4	0.6

ตามตารางนี้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าทราบถึงระดับการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของประชาชนในระดับของรายได้ต่าง ๆ กันแล้ว ก็อาจสามารถการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค (Consumption Function) หรือความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคและรายได้ในระดับต่าง ๆ กันได้

เนื่องจากการออม (Saving) เป็นส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของประชาชน เมื่อมีรายได้จำนวนหนึ่ง

$$S = Y - C$$

ดังนั้น เมื่อทำความเข้าใจถึง APC และ MPC และก็จะสามารถทำความเข้าใจถึง (1) ความโน้มเอียงเฉลี่ยที่จะออมทรัพย์ (Average Propensity to Save หรือ APS) กับ (2) ความโน้มเอียงที่จะออมทรัพย์เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย (Marginal Propensity to Save หรือ MPS) ได้ดังนี้ :-

(1) ความโน้มเอียงเฉลี่ยที่จะออมทรัพย์ (APS) เป็นอัตราส่วนระหว่างเงินออมกับรายได้

$$APS = \frac{S}{Y}$$

(2) ความโน้มเอียงที่จะออมทรัพย์เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย (MPS) เป็นอัตราส่วนระหว่างเงินออมที่เปลี่ยนแปลงกับรายได้ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะให้คำตอบว่า เมื่อคนเรามีรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยแล้ว การออมทรัพย์จะเปลี่ยนแปลงไปสักเท่าใด

$$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$$

ΔS = การออมที่เพิ่มขึ้น

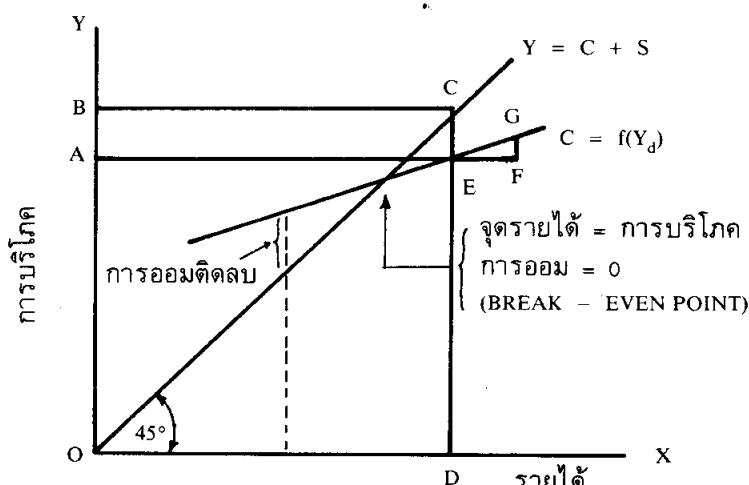
เนื่องจาก $Y = C + S$ ถ้าหากเอา Y หารตลอดแล้ว จะได้ $\frac{C}{Y} + \frac{S}{Y} = \frac{Y}{Y}$ นั่นคือ

$$APC + APS = 1$$

เนื่องจาก $\Delta Y = \Delta C + \Delta S$ ถ้าเอา ΔY หารตลอดแล้ว จะได้ $\frac{\Delta C}{\Delta Y} + \frac{\Delta S}{\Delta Y} = \frac{\Delta Y}{\Delta Y}$

$$MPC + MPS = 1$$

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายเพื่อบริโภค การออม และรายได้ อาจแสดงได้โดยกราฟดังต่อไปนี้

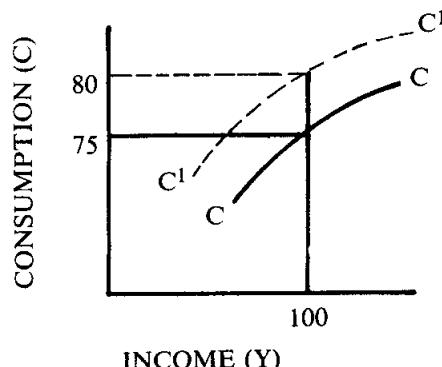
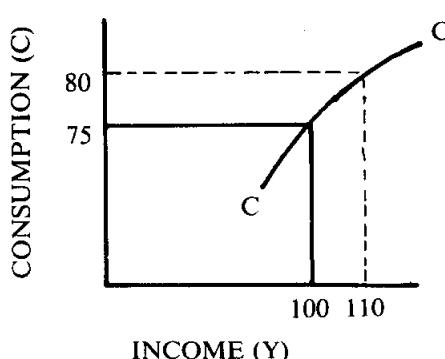

ตามรูปนี้ - รายได้ หรือ Y	= CD
- การบริโภค หรือ C	= ED
- การออม หรือ S	= CE
- ความโน้มเอียงเฉลี่ยที่จะใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือ APC	= $\frac{ED}{CD}$
- ความโน้มเอียงเฉลี่ยที่จะออม หรือ APS	= $\frac{CE}{CD}$
- ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย หรือ MPC	= $\frac{GF}{EF}$

ก. บังคับที่ทำให้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเปลี่ยนแปลง ตามปกติในระยะสั้น การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะสัมพันธ์กับรายได้

$$C = f(Y_d)$$

ถ้ารายได้สูงขึ้น ผู้บริโภคจะใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงขึ้น แต่ในระยะยาว อาจมีปัจจัยอื่นที่ทำให้การใช้จ่ายของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้ง ๆ ที่เขามีรายได้ที่ไม่เปลี่ยนแปลงนักศึกษาอาจสังเกตได้จากรูปต่อไปนี้

ตามรูปที่ 1 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค (Consumption) เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นจาก 100 เป็น 110 รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคจะเพิ่มขึ้นจาก 75 เป็น 80

ตามรูปที่ 2 แสดงว่า ถึงแม้รายได้จะคงที่ การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคก็ยังเพิ่มจาก 75 เป็น 80 ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของประชาชน

เส้นรายการการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค (Consumption Function) จะเขยิบสูงขึ้นจาก CC เป็น C'C'

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้ง ๆ ที่รายได้คงที่ ซึ่งจะมีผลให้เส้น Consumption Function เลื่อนสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ :-

(ก) ลักษณะของการกระจายรายได้ (Pattern of Income Distribution) ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระจายรายได้ระหว่างบุคคล กลุ่มต่าง ๆ ถ้าสามารถกระจายรายได้ทั่วถึงเกิดความเสมอภาคขึ้นเพียงใด ระดับของความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคก็จะสูงขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้เพราะการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ทำให้ประชากรมีรายได้อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำมีรายได้สูงขึ้น และจะนำรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคแทนทั้งสิ้น การออมทรัพย์จะมีอยู่น้อย ในทางตรงข้ามถ้าการกระจายรายได้ยังมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงมากเท่าใด ระดับความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคก็จะยิ่งต่ำลงมากเท่านั้น เพราะกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำซึ่งมีจำนวนมากต้องกินอยู่อย่างอัตตัดขาดแคลน ส่วนผู้มีรายได้สูง ก็จะไม่ใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเสียทั้งหมด แต่จะเก็บออมทรัพย์ที่เหลือไว้

นอกจากนี้ในประเทศที่รายได้ประชาชาติส่วนใหญ่ประกอบขึ้นด้วยรายได้จากค่าจ้าง (Wages) จะปรากฏว่า ระดับของความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในประเทศนั้นจะสูงกว่าประเทศที่รายได้ประชาชาติส่วนใหญ่ประกอบขึ้นจากผลกำไร (Profit) ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีรายได้จากการค่าจ้างนั้น ส่วนใหญ่มักจะใช้จ่ายหมดไปกับการอุปโภคบริโภค

(ข) การคาดคะเนเกี่ยวกับราคาและอุปทาน การคาดคะเนในความเปลี่ยนแปลงของราคสินค้านั้นเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ระดับความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในระยะที่ประชาชนคาดว่าราคาของสินค้าประเภทนั้นจะสูงขึ้นหรือหรือคาดว่าอุปทานของสินค้านั้นจะต่ำลงจะเกิดการขาดแคลน ผู้บริโภคก็จะรับจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าเหล่านั้นกักตุนไว้ เป็นเหตุให้การใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคสูงขึ้น แต่ในทางตรงข้ามถ้าหากประชาชนคาดว่าราคสินค้าประเภทนั้นจะต่ำลง ประชาชนก็จะรับซื้อสินค้าประเภทนั้น เสียชั่วคราว หรือลดปริมาณซื้อลงจนกว่าราคากลับต่ำลงอีก ดังนั้นในเวลาที่ผู้บริโภคคาดว่าราคสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภคกำลังจะสูงขึ้น ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคจะสูงขึ้นตามปกติ และในกรณีที่ผู้บริโภคคาดว่าราคสินค้ากำลังจะลดลง ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคจะลดต่ำลงกว่าปกติ

(ค) การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐ การจัดเก็บภาษีอากรของรัฐมีผลทำให้รายได้ที่จะนำไปใช้จ่ายจริง ๆ (Disposable Income) เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นแม้รายได้ประชาชาติจะ

คงที่เท่าเดิม ถ้ารัฐบาลจัดเก็บภาษีสูงขึ้นก็หมายความว่า ประชาชนมีเงินสำหรับใช้จ่ายอุปโภคบริโภคน้อยลง ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคจะลดต่ำลง แต่ถ้ารัฐบาลลดอัตราภาษีให้ต่ำลงเป็นผลให้ประชาชนมีเงินใช้จ่ายสูงขึ้นแล้ว ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคก็จะสูงขึ้น ส่วนการจัดเก็บภาษีของรัฐจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับชนิดของภาษีอาการและกลุ่มนักคลิกที่ถูกจัดเก็บ ถ้าหากมีผลทำให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีเงินจับจ่ายใช้สอยเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ก็มักจะมีผลทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเปลี่ยนแปลงไปได้มาก

(๓) การใช้เครดิตและอัตราดอกเบี้ย (Credit facilities and interest rate) ตามปกติสินค้าประเภททั่วไป (Durable Consumers Goods) เช่น รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ เหล่านี้มักมีราคาสูง ผู้มีรายได้น้อย แม้จะมีความต้องการก็ไม่สามารถซื้อด้วยเงินสดได้ จึงเกิดมีการซื้อขายด้วยวิธีผ่อนส่งขึ้น โดยผู้ขายยอมให้ผ่อนชำระเป็นงวด ๆ วิธีนี้ผู้มีรายได้ต่ำสามารถซื้อหางานค้ามาสนองความต้องการได้จึงเท่ากับเป็นการเพิ่มความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคให้สูงขึ้น

ส่วนอัตราดอกเบี้ยนั้นก็จะมีอิทธิพลต่อความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภค เช่นเดียวกันแต่การที่อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจากก่อผลให้ความโน้มเอียงในการใช้จ่ายอุปโภคลดลงหรือเพิ่มขึ้นก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของเคนส์ที่กล่าวว่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น การออมทรัพย์ทั้งหมดอาจจะสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจึงใจให้คนออมทรัพย์มากขึ้นเพื่อหวังผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยที่สูงขึ้น ทำให้การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคลดลง แต่ในขณะเดียวกันอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นจะมีผลทำให้คนที่ต้องการออมเงินเพื่อให้มีเงินก้อนที่กำหนดไว้แล้วในระยะเวลาหนึ่งมีความจำเป็นต้องออมเงินน้อยลง และมีเงินสำหรับใช้สอยมากขึ้น ในกรณีเช่นนี้อัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นจะทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคสูงขึ้น เช่น นาย ก. ต้องการออมทรัพย์ให้ได้ 100,000 บาท ภายใน 20 ปี เดิมอัตราดอกเบี้ยเพียงร้อยละ 3 นาย ก. ต้องออมทรัพย์ไว้ปีละ 3,720 บาท ต่อมาถ้าอัตราดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 6 แล้วนาย ก. จะออมทรัพย์ไว้เพียงปีละ 2,320 บาทเท่านั้นก็จะสามารถเก็บเงิน 100,000 บาทใน 20 ปีได้ ดังนั้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 6 นาย ก. ก็มีเงินเหลือสำหรับใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้นปีละ 1,000 บาท ซึ่งจะทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคสูงขึ้นได้ จึงเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยอาจทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพิ่มหรือลดลงก็ได้

(จ) การเปลี่ยนแปลงของรสนิยม (Change in Consumers' taste) ตามปกติประชาชนกสุ่มต่าง ๆ มักมีรสนิยมไม่คงที่เปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ โดยเฉพาะประเทศในระบบเศรษฐกิจแบบผสม ซึ่งผู้ผลิตมีบริการพัฒนาที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือโฆษณาผลิตผลของตนให้ใหม่และเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นผลลัพธ์ของให้ประชาชนมีรสนิยมหันหน้าไปและเพิ่มรายการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคจึงสูงขึ้นตามรสนิยมที่เปลี่ยนไป

(ฉ) การเอาอย่างกันในการอุปโภคบริโภค (Demonstration Effect) เนื่องจากบังคับบัน โลกมีสื่อการ COMM สามารถสังเคราะห์อย่างกว่าเดิม ผู้คนในประเทศด้อยพัฒนาได้เห็นแบบอย่างการครองชีพของประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็มักจะเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตเป็นผลให้เกิดการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเปลี่ยนแปลงไปทั้ง ๆ ที่รายได้เท่าเดิม เช่น ชาวไร่ชาวนา นิยมใช้รถม้าหรือม้าใช้เครื่องสำอาง ฯลฯ เป็นต้น การเอาอย่างกันในการอุปโภคบริโภค ดังกล่าวเป็นผลให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคสูงขึ้นได้

นอกจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค เช่น ผลกำไรมหาดทุนที่เกิดจากการคาดการณ์สินทรัพย์สินค้าที่เปลี่ยนไป การคาดคะเนเกี่ยวกับรายได้ในอนาคต จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่จะทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเปลี่ยนแปลงได้ แต่ปัจจัยเหล่านี้อาจหักล้างกันได้ เช่น ปัจจัยอันหนึ่งอาจทำให้การใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น ขณะที่ปัจจัยอีกอันหนึ่งทำให้การใช้จ่ายลดลง ดังนั้นเมื่อหักลบกันแล้ว ปัจจัยเหล่านี้จึงไม่มีผลรุนแรงเหมือนการเปลี่ยนแปลงทางด้านรายได้ ซึ่งจะมีผลทำให้ความโน้มเอียงที่จะใช้จ่ายอุปโภคบริโภคเปลี่ยนไปได้มาก

สรุป MPC และ MPS ตามที่ได้ศึกษามาแล้วช่วยให้ทราบถึงผลการเปลี่ยนแปลงรายได้ เมื่อค่าใช้จ่ายรวมของคนทั้งประเทศเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีประโยชน์ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคกับรายได้ อาจสรุปได้ตามกฎว่าด้วยการบริโภคของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อ เคนส์ (John Meynard Keynes) ภายใต้ข้อสมมติ ให้ปัจจัยอันที่กำหนดการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคคงที่ ดังนี้ :-

(ก) การบริโภค (C) เป็นส่วนหนึ่งของอุปสงค์รวมที่กำหนดระดับรายได้ประชาชาติ สมการการบริโภคจะเป็น ดังนี้ :-

$$C = a + bY \quad \text{ซึ่งแสดงว่าการบริโภค มี 2 ส่วน}$$

(1) autonomous consumption หรือ a เป็นการบริโภคที่ไม่ขึ้นอยู่กับรายได้ กล่าวคือ ในขณะที่ยังไม่มีรายได้ คนเราจะจำเป็นต้องกินต้องใช้เพื่อความอยู่รอด ดังนั้น a จะมีค่ามากกว่า 0
 $Y = 0 \rightarrow C = a, a > 0$

(2) induced consumption หรือ b เป็นการบริโภคที่ขึ้นอยู่กับรายได้ กล่าวคือ เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น (ΔY) ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (ΔC) ก็จะเพิ่มขึ้นด้วยแต่จะ เพิ่มขึ้นน้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น

$$\text{induced consumption} = b \times Y$$

$$b \text{ ก็คือ MPC} = \frac{\Delta C}{\Delta Y}$$

$\Delta C < \Delta Y, \frac{\Delta C}{\Delta Y}$ หรือ $MPC < 1$ แต่จะมีค่าเป็นบวกเสมอ

(ข) เนื่องจาก $Y = C + S$ เมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้นจะถูกนำไปใช้จ่ายบริโภค (C) ส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือจะเก็บออม (S) ไว้ ดังนั้น

$$MPC + MPS = 1 \text{ เสมอ}$$

ค่าของ MPC จะมีสัดส่วนลดลง และ MPS จะสูงขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น เพราะ $\Delta C < \Delta Y$

(ค) จากพฤติกรรมของผู้บริโภค (consumer's behavior) ตามข้อ (2) พอสรุปได้ว่า MPC ที่ระดับรายได้สูงจะมีค่าต่ำกว่า MPC ที่ระดับรายได้ต่ำและค่าของ MPC ของกลุ่มคนที่ยากจน หรือประเทศต้องพัฒนาจะมีสัดส่วนสูงกว่า MPC ของกลุ่มที่ร่ำรวยหรือในประเทศที่พัฒนาแล้ว

จากพฤติกรรมของผู้บริโภค ตามกฎว่าด้วยการบริโภคในระยะสั้นของเคนส์เท่าที่เราได้ศึกษามาแต่ต้น พอสรุปได้ดังนี้

(1) APC และ MPC จะมีค่าเพิ่มในสัดส่วนลดลงเรื่อยๆ เมื่อรายได้สูงขึ้น เพราะบริโภคจะเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น ส่วน APS, MPS จะสูงขึ้นเรื่อยๆ เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น

(2) $APC + APS = 1$ เสมอ หมายความว่าการเมื่อเรามีรายได้อۇยกۆنหนึ่งจะใช้บริโภคเสียส่วนหนึ่ง ที่เหลือจะเก็บออมไว้

(3) $MPC + MPS = 1$ เสมอ หมายความว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้ย่อมเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการเปลี่ยนแปลงของการออมเสมอ

(4) MPC มีค่าลดลง (เส้นการบริโภคจะดีงลง) และ MPS จะมีค่าสูงขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น เพราะ $\Delta C < \Delta Y$

(5) MPC มีค่าน้อยกว่า 1 แต่มากกว่าศูนย์

$$(0 < MPC < 1)$$

(6) MPS มีค่าน้อยกว่า 1 แต่มากกว่าศูนย์

$$(0 < MPS < 1)$$

(7) การเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเพื่อการบริโภค ตามกฎว่าด้วยการบริโภคของเคนส์ ที่เราศึกษามาโดยตอนต้นจะเห็นว่า การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคขึ้นอยู่กับรายได้เพียงอย่างเดียวโดยกำหนดให้สัมบูรณ์ คงที่ แต่ในสภาพความเป็นจริง ถ้าปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายบริโภคเปลี่ยนแปลงไปจะทำให้เส้นการบริโภคเปลี่ยนแปลงไปจากเส้นเดิมทั้ง ๆ ที่ระดับรายได้ยังคงที่ เช่น ลักษณะของการกระจายรายได้ การคาดคะเนเกี่ยวกับราคาสินค้า การให้เครดิตและอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

2. การใช้จ่ายเพื่อการลงทุน (Investment Expenditure)

การใช้จ่ายเพื่อการลงทุน เช่น ตั้งโรงงานผลิตสินค้า ซื้อรถไว้ขนส่งสินค้า ลงทุนทำนา กุ้ง เป็นต้น มีความสำคัญที่จะทำรายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงไป เพราะการลงทุนก่อให้เกิดการจ้างงานและใช้ทรัพยากรามากขึ้น บรรดาเจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น ลูกจ้าง เจ้าของที่ดิน เจ้าของเงินลงทุน ผู้ขายวัสดุที่มีรายได้สูงขึ้น และการลงทุนมีผลให้ประเทศชาติมีอุปกรณ์ การผลิต โรงงาน เครื่องมือเครื่องจักรเพิ่มขึ้นซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีความสามารถในการผลิต และการพัฒนาประเทศสูงขึ้น ดังนั้น การลงทุนจึงนับว่ามีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการลงทุนจะเป็นตัวกระตุ้น (injection) ในระบบเศรษฐกิจ และมีบทบาทสำคัญต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความมีสุขภาพทางเศรษฐกิจ⁵

ตามปกติเราได้ทุนจากการออมทรัพย์ของครัวเรือนทั้งหลาย เช่น ถ้านายก. ทำนาขายข้าวได้ปีละ 30,000 บาท ใช้จ่ายไปเสีย 20,000 บาท นายก. ก็จะมีเงินออมเก็บไว้ได้ 10,000 บาท การออมจะเท่ากับการลงทุนเมื่อเราออมไว้กับสถาบันการเงิน เช่น ฝากไว้กับธนาคาร

⁵Richard G. Lipsey & Peter O. Steiner. **Economics**. Third Edition (New York Harper & Raw, Publishers, 1972), p. 529.

พาณิชย์ ซื้อพัฒนารัฐบาล เป็นต้น สถาบันการเงินจะนำเงินออมเหล่านี้ไปให้กับธุรกิจภายนอก ไปลงทุนขยายการผลิต แต่ถ้าเราเก็บเงินออมไว้กับตนเองหรือซุกซ่อนไว้ การออมจะไม่เท่ากับการลงทุน เพราะเงินจำนวนหนึ่งจะหายไปจากการหมุนเวียนเท่ากับจำนวนที่เราเก็บซุกซ่อนไว้ ดังนั้นการเก็บออมที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจส่วนรวมก็คือการออมที่ผ่านสถาบันการเงิน ต่าง ๆ

ประเทศไทยเรายังมีระดับการออมต่ำไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ลงทุนขยายการผลิต เพราะประชาชนส่วนมากมีรายได้ต่ำและใช้จ่ายเพื่อการบริโภคมาก จึงไม่มีเงินเหลือที่จะเก็บออมหรือออมต่ำ เมื่อรัฐบาลต้องการจะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มีรายได้ประชาชาติสูงขึ้นในแต่ละปี รัฐบาลจึงต้องส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศมาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น เพราะเมื่อมีการลงทุนมากขึ้น ประชาชนจะมีงานทำและมีรายได้สูงขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การซักซ่อนให้ชาวต่างประเทศมาลงทุน รัฐบาลได้ในสิ่งจุใจด้านต่าง ๆ เช่น การยกเว้นภาษีในระยะเวลาหนึ่งและการให้สิทธิพิเศษแก่ชาวต่างประเทศบางประการ เป็นต้น แต่ถ้าประชาชนขยันขันแข็งทำงานมากขึ้นมีรายได้มากขึ้น และใช้จ่ายอย่างประหยัด จนมีเงินเหลือเก็บออมมากขึ้น เราอาจจะมีเงินลงทุนเพื่อขยายกิจการต่าง ๆ ของเรางซึ่งจะเป็นหนทางที่จะพัฒนาประเทศไทยได้กว่าการอาศัยทุนจากต่างประเทศ

ในตอนต้นได้พิจารณาถึงบทบาทของ C ที่ทำให้รายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงไปมาแล้ว ต่อไปนี้จะได้พิจารณาถึงตัวประกอบตัวที่สอง คือ การลงทุน (Investment) หรือ I ซึ่งเป็นการจัดหา หรือเพื่อทดแทนมูลค่าของ “ทุน” ที่เสื่อมราคาไป ดังนั้น มูลค่าของ “การลงทุน” จึงไม่เท่ากับ มูลค่าของ “ทุน” ยกตัวอย่างเช่น เราเมื่อครึ่งจักรมูลค่า 100,000 บาท จำนวน 5 เครื่อง รวม มูลค่าของ “ทุน” เท่ากับ 500,000 บาท เราจึงซื้อเครื่องจักรมาอีก 1 เครื่อง มูลค่า 150,000 บาท ดังนี้ การลงทุนของเราเท่ากับ 150,000 บาท ขณะที่ “ทุน” ของเราจะมีมูลค่าเท่ากับ 650,000 บาท “การลงทุน” นี้บางที่เรียกว่า “การสะสมทุน” (capital formation)⁶ การลงทุนมีความสำคัญในการที่จะทำให้รายได้ประชาชาติเปลี่ยนแปลงไปโดยผ่านทางตัวทวี (multiplier) ทั้งนี้ ก็เพราะการลงทุนจะก่อให้เกิดผลต่อรายได้ประชาชาติอย่างน้อย 2 ประการ คือ :-

(1) ก่อให้เกิดรายได้ การลงทุนมีความสำคัญในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติในระยะสั้น การลงทุนทำให้ระดับการผลิตของประเทศไทยสูงขึ้น มีการจ้างงาน

6 ดร.วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. เศรษฐศาสตร์สำหรับผู้ประกอบธุรกิจ. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ พิทยาการ, 2524), หน้า 143-144.

และใช้ทรัพยากรมาขึ้น บรรดาเจ้าของปัจจัยการผลิตคือ ลูกจ้างคนงาน เจ้าของที่ดิน เงินทุน และวัตถุดิบ จะมีรายได้สูงขึ้น

(2) ก่อให้เกิดความเริ่มต้นต่อทางเศรษฐกิจ การลงทุนจะมีผลให้มีการเพิ่มสินทรัพย์ประเภททุนในทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เช่น มีอุปกรณ์การผลิต โรงงาน เครื่องมือเครื่องจักร เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการในอนาคตได้มากขึ้น

เนื่องจากการลงทุนจะก่อให้เกิดผลต่อรายได้ประชาชนติดกัล่าว นักเศรษฐศาสตร์จึงให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการลงทุน ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดตอนต่อไป ในนี้ต้นนี้มีสิ่งที่ควรทำความเข้าใจกับการลงทุน ดังนี้ :-

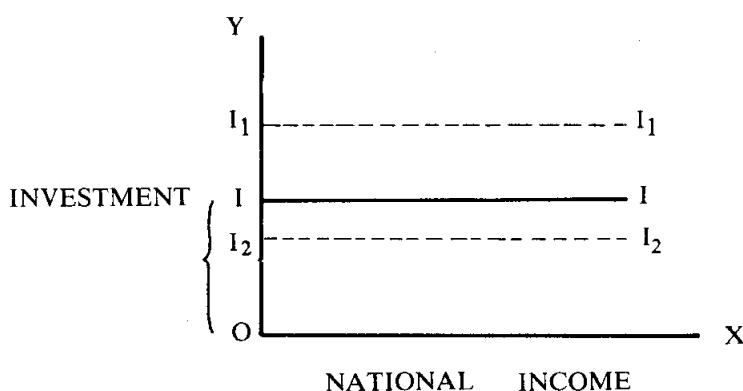
1. การลงทุนรวมและสุทธิ การลงทุนอาจเป็นการลงทุนรวม (Gross investment) หรือ การลงทุนสุทธิ (net investment) ดังนี้

$$\text{net investment} = \text{Gross investment} - \text{Capital consumption allowances}$$

$$\text{Gross investment} = \text{net investment} + \text{Capital consumption allowances}$$

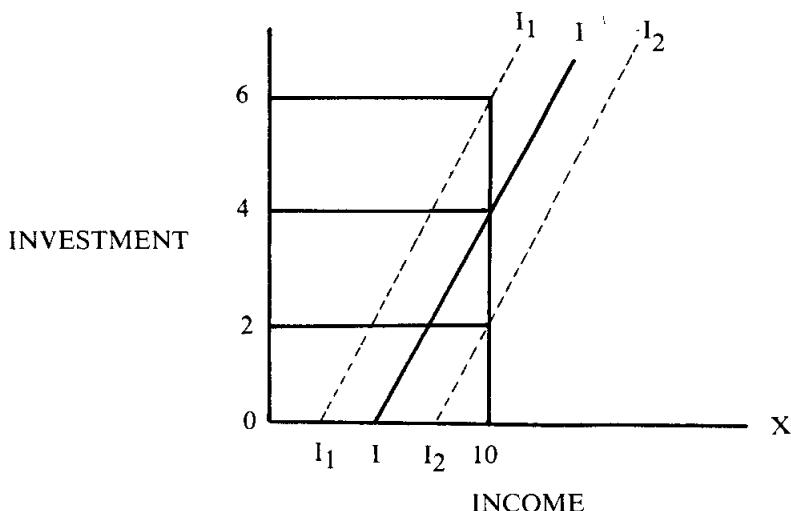
2. ลักษณะของการลงทุน แบ่งออกได้เป็น :-

(1) การลงทุนอิสระ (autonomous investment) เป็นการลงทุนที่ไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าและบริการที่ผู้ผลิตจะสามารถขยายได้ การเปลี่ยนแปลงเพิ่มลดของรายได้ประชาชนจะไม่มีอิทธิพลต่อการลงทุนในลักษณะนี้เลย ตัวอย่างเช่น การตั้งงบประมาณใช้จ่ายลงทุนของรัฐบาลตามแผนงานระยะยาวที่วางแผนไว้ล่วงหน้าโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นต้น ซึ่งจะทำความเข้าใจได้ตามรูปด้านล่างนี้ :-

ตามรูป II คือ เส้นการลงทุนอิสระ ขنانกับแกนนอนซึ่งแสดงระดับรายได้ประชาชาติ จะเห็นได้ว่าเมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป อย่างใดก็ตาม การลงทุนก็จะอยู่ในระดับ OI เสมอ และการลงทุนในระยะยาวอาจสูงขึ้นเป็น OI_1 หรือลดลงเป็น OI_2 ก็ได้

(2) การลงทุนโดยการจูงใจ (induced investment) เป็นการลงทุนที่มีความสัมพันธ์ กับรายได้โดยตรง กล่าวคือ เมื่อรายได้ประชาชาติสูงขึ้นมีอุปสงค์รวม (aggregate demand) สูงขึ้น ย่อมจุ่งใจให้มีการลงทุนผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการเพิ่มขึ้น ดังนั้น การลงทุนโดยจูงใจจะสูงหรือต่ำจึงขึ้นอยู่กับอุปสงค์รวมในสินค้าหรือบริการนั้น ๆ หากอุปสงค์รวมสูง ก็จูงใจให้มีการลงทุนผลิตสินค้าชนิดนั้นสูงขึ้น ถ้าอุปสงค์รวมลดต่ำลง ระดับการลงทุนก็จะลดต่ำลงด้วย

ตามรูป แกนนอน OX เป็นรายได้ แกนตั้ง OY เป็นการลงทุน ส่วน II เป็น Investment Function แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการลงทุน เมื่อรายได้สูงขึ้นและเมื่อรายได้ต่ำลง การลงทุนก็จะลดลงด้วย แต่การลงทุนจะสูงขึ้นหรือลดลงมากน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความลาดชัน หรือความยืดหยุ่นของเส้น II เช่น ถ้าขณะที่รายได้สูงขึ้นมีความต้องการที่จะอุปโภคบริโภค สินค้ามากขึ้น ผู้ผลิตสามารถใช้เครื่องจักรชุดเดิมทำการผลิตที่เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ต้องลงทุนใช้ เครื่องจักรใหม่แล้ว Induced Investment ก็จะสูงขึ้นไม่มากนัก แต่ถ้าเป็นกรณีเครื่องจักรที่มีอยู่ ได้ทำงานเต็มกำลังผลิตอยู่แล้ว เมื่อมีความต้องการเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องลงทุนซื้อเครื่องจักรใหม่ ดังนี้ย่อมทำให้ Induced Investment จะสูงขึ้นมาก ในกรณีนี้เส้น II จะค่อนข้างชันหรือมีความยืดหยุ่นมาก เส้น II อาจเลื่อนขึ้นเป็น $I_1 I_1$ กล่าวคือ เมื่อรายได้เท่าเดิม แต่ธุรกิจนั้นมีความจำเป็น

ต้องใช้ทุนต่างๆ เช่น มีการคิดค้นวิธีการผลิตใหม่ (innovation) หรือมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค (Technological change) ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง จึงใจให้มีการลงทุนมากขึ้น

3. ประเภทของการลงทุน การลงทุนในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและโรงงานผลิต ค่าใช้จ่ายเพื่อจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรใหม่เพื่อทำการผลิต และสินค้าคงเหลือ ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ :-

(1) การลงทุนที่แท้จริง (real investment) เป็นการใช้จ่ายเพื่อจัดหาสินค้าประเภททุน (capital goods) เช่น เครื่องมือเครื่องจักรโรงงาน ซึ่งใช้ผลิตสินค้าเพื่อบริโภคโดยตรงหรือใช้ผลิต capital goods เพื่อใช้ผลิตสินค้าอื่น ๆ ต่อไป

(2) การลงทุนทางการเงิน (financial investment) ได้แก่ การจ่ายเงินซื้อหลักทรัพย์ (earning assets) เช่น ใบหุ้น พันธบัตร หากเป็นการซื้อหุ้นที่ออกใหม่ (new issue) ซึ่งเป็นหนทางให้ผู้ประกอบการสามารถรวมเงินจากการขายหุ้นไปจัดหาสินค้าประเภททุนขยายการผลิต การลงทุนทางการเงินจึงมีความสัมพันธ์กับการลงทุนที่แท้จริงอยู่มาก ต่างกันแต่ว่าในการลงทุนทางการเงินนั้น เจ้าของเงินทุนมีได้นำเงินลงทุนด้วยตนเอง แต่ซื้อใบหุ้นซึ่งเป็นการลงทุนผ่านสถาบันการเงิน (Financial market)

4. บทบาทของการใช้จ่ายเพื่อการลงทุน (Investment หรือ I) ในการกำหนดรายได้ประชาชาติ การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนมีความสำคัญในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติในระยะสั้นโดยผ่านทาง “ตัวทวี (multiplier)” การลงทุนก่อให้เกิดการจ้างงานและใช้ทรัพยากรามากขึ้น บรรดาเจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น ลูกจ้าง เจ้าของที่ดิน เจ้าของเงินทุน ผู้ขายวัสดุที่มีรายได้สูงขึ้น และการลงทุนมีผลให้ประเทศชาติมีสินทรัพย์ประเภททุน เช่น อุปกรณ์การผลิตโรงงาน เครื่องมือเครื่องจักรเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ประเทศมีศักยภาพในการผลิตและการพัฒนาประเทศสูงขึ้น การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนหากมีน้อยเกินไปจนทำให้อุปสงค์รวมน้อยกว่าอุปทานรวมแล้ว รายได้ประชาชาติจะตกต่ำลง แต่ถ้ามีการใช้จ่ายลงทุนมากเกินไปจนทำให้อุปสงค์รวมมีมากกว่าอุปทานรวมจะทำให้ระดับราคасินค้าและบริการสูงขึ้น

การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนในฐานะที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติอาจแยกออกพิจารณาได้ ดังนี้ :-

ก. สิ่งที่กำหนดการลงทุน (Determinants of Investment) การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่รายจ่ายเพื่อลงทุนในทรัพย์สินสาธาร เช่น โรงงาน อาคารสิ่งปลูกสร้าง เครื่องมือ เครื่องจักร เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้ประกอบการย่อมมุ่งหวังผลกำไร (profit) ตอบแทนจากการลงทุน

โดยเปรียบเทียบระหว่างอัตราดอกเบี้ย (rate of interest) ที่ต้องเสียไปกับอัตราผลตอบแทนของ การลงทุน (rate of return of investment) ทั้งนี้ก็เพราะการที่ได้เงินทุนมาจากแหล่งต่าง ๆ จะต้อง เสียค่าตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย หรือในการผู้ประกอบการใช้เงินทุนของตนเองก็จะเปรียบเทียบ ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ (expected income) กับการให้ผู้อื่นกู้โดยได้รับดอกเบี้ยแทน ถ้า อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตรากำไรที่คาดว่าจะได้รับ (expected rate of profit) จากการลงทุน หรือ ต่ำกว่าผลตอบแทนสุทธิของเงินที่ใช้ลงทุน (net rate of return on investment) ซึ่งเป็นผลต่างระหว่าง อัตราผลตอบแทนกับอัตราดอกเบี้ย ในกรณีเช่นนี้ผู้ประกอบการก็จะตัดสินใจลงทุนตามโครงการ ที่กำหนดไว้ แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตรากำไรที่คาดว่าจะได้รับแล้ว ผู้ประกอบการอาจระงับ การลงทุน อัตราผลตอบแทนสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนนี้ เคนเนส์ (Keynes) เรียกว่า อัตราดอกผลของเงินลงทุนหน่วยที่เพิ่มขึ้น (Marginal Efficiency of Capital หรือใช้ตัวย่อว่า MEC)

ตัวอย่าง นาย ก. ประสงค์จะลงทุนขยายการผลิตเพิ่มขึ้น จึงคำนวณว่าถ้าซื้อเครื่องจักร มาติดตั้งเพิ่มอีกในราคา 100,000 บาทแล้ว จะสามารถผลิตสินค้าเพิ่มขึ้นเป็นเงิน 20,000 บาท แต่การใช้เครื่องจักรนี้ นาย ก. จะต้องเสียค่าดูแลรักษาติดตั้งปีเป็นเงิน 5,000 บาท ดังนี้ผล ตอบแทนสุทธิ (Net return) ของเครื่องจักรจะเท่ากับปีละ 15,000 บาท หรือถ้าคิดเป็นร้อยละของ เงินที่ลงทุนจะเท่ากับ $\frac{15,000}{100,000} \times 100 = 15\%$ และจำนวน 15% นี้ก็คืออัตราดอกผล

เงินลงทุนหน่วยที่เพิ่มขึ้น (MEC) ซึ่ง นาย ก. จะนำมาเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ย ถ้านาย ก. ต้องกู้เงินมาลงทุนโดยเสียดอกเบี้ย 10% ซึ่งต่ำกว่า MEC และ นาย ก. ก็จะตัดสินใจลงทุนซื้อ เครื่องจักรขยายการผลิต แต่ในกรณีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่า 15% คือสูงกว่า MEC และ นาย ก. ก็จะระงับการลงทุน

ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุน อัตราดอกเบี้ย และอัตราดอกผลของเงินทุนหน่วยที่ เพิ่มขึ้น (MEC) อาจสังเกตได้ตามรูปดังต่อไปนี้

